THE DAILY HEBREW JOURNAL
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscriptton Rates $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario
January 22nd. 1913

אט דאס זענען אונזערע אידישע פארשטעהער

טאטעס, וואס שמד'ען זייערע איינענע קינדער

(ספעציעל פאר'ן „אידישען זשורנאל")

פון ש. פאן

און דאך דולדעט מען זיי

די פאסירונג, וועגען וועלכער עס טיילט אונז מיט אינזער קא־פענהאגענער קארעספאנדענט ש. פאן, וועמענס קארעספאנדענץ מיר דרוי־קען אויף אן אנדער פלאץ, דעקט אויף די טיעפע וואונד, וועלכע פאר־צעהרט שוין זייט דורות אין דורות דעם אידישען גוף.

קיין נייעס איז ניט מעהר דער מה יפית נגון, וועלכער ווערט געזונ־גען ביי פיעלע געלעגענהייטען. קיין נייעס איז אויך ניט מעהר נאטאנ־סאהנס באציהונג צו אידען. מען געדענקט נאך גאנץ גוט זיין פערדעטע־רישע ראליע וועלכע ער האט געשפעלט אין דער באריהמטער אין טרויעריי־גער יאגעלא אפערע. דאס אבער, וועלכעס האט יעצט פאסירט, איז אבער דאס העכסטע, דאס אינערוואַרטעסטע, אזוי אייסלאכען זיך פון אידען, האט נאך קיינער ניט געוואגט און דאך דולדעט מען זיי נאך ביי אונז אלס פיהרער, און וואס עס איז נאך טרויעריגער, דאס וואס זיי האב־בען אזוי פיעל נאכפאלגער.

די נאטאנסאהנס און חברים, די וואס גיעבען אליין איבער זייערע קינדער צו שמד, זענען ניט נור די פיהרער פון די אידישע אס׳מילאנטען אין פולען, נאר נאך זיי שלעפען זיך נאך אויך הסידים און דער אנטי־ציוניסטישער טייל פון דער אידישער ארטאדאקסיע, יענע פרומא־קעס, וועלכע שרעקען זיך פאר דעם, אז דער ציוניזם זאל חלילה ניט מקרב זיין דעם קץ, און זיי דולדען אזעלכע פיהרער, אזעלכע, וועלכע איבערשטייגען מיט זייערע מעשים די אמאליגע זמרי׳ס.

מען דולדעט זיי דארט, און מען דולדעט זיי דא אפילו ביי אונז, פארגעהמען דאך די נאטאנסאהנס אויך ביי אונז דעם אייבען אן.

דארט דולדעט מען מענשען, וואס געבען אליין זייערע קינדער צום שמד איבער, און ביי אונז דולדעט מען מענשען, וואס לאבען איים האט אידענטום אויף אנדערע איפנים.

נאך פיעל, פיעל, פעהלט אונז, אז מען זאל קענען זאגען, אז דאס אידישע פאלק האט זיין פולען שטאלץ און באוואוסטזיין צוריק באקומען.

כל זמן די נאטאנסאהנ׳ס שטעהען נאך אין דער שפיצע, און מען דולדעט זיי, זענען מיר נאך גאנץ ווייט דערפון.

די אונגליקליכע אירלאנד

אירלאנד דארף פריי ווערען, אירלאנד וועט פריי ווערען, איהר פרייהייט איז אבער עגג פארבונדען מיט ענגלאנד׳ס שיקזאל, מיט דעם שיק־זאל פון גאנץ גרויס־בריטאניען, מיט דעם שיקזאל פון אלע אליאירטע.

און דאך האט זיך אירלאנד אויעקגעלאזען אויף אנדערע וועגען, די יינגע רעזולטציאנערע אירלאנד איז געווארען א שפיעצייג אין דייטשע הענד, און דאס קאסט אירלאנד זעהר פיעל.

ווער נאך קען אזוי סימפאטיזירען מיט דער שטרעבונג פון איר־לאנד פאר זעלבסטבאשטימונג, ווי דאס אידישע פאלק, און דאך קען קיי־נער ניט סימפאטיזירען מיט די יעצטיגע האנדלונגען פון די סין־פיינערס, וועמענס האנדלונגען זענען בלויז אין דייטשלאנד׳ס אינטערעסען, אבער דערנעהנטערען גאנץ וועניג די אירלענדישע פרייהייט.

אירלאנד איז אינגליקליך, אינגליקליך שוין זייט פיעלע יאהרען, אירלאנד וויל זיך פון איהרע אונגליקען באפרייען, אבער איהר באפריי־אונג ליעגט אויף אנדערע וועגען, ווי די, וועלכע פיהרען פון בערלין.

די פליכט פון דעם ציון קאנסיל

די היגע „בני ציון" זענען געווען די יעניגע, וועלכע האבען גע־ענטפערט דעם רוף פון דעם „זשורנאל", צו זאמלען וועגען די וואלונטירען לעגיאנערען און זייערע פאמיליען.

אמת, עס איז געגרינדעט געווארען די „דזשויש קאמפארט ליעג", דיעזע ארגאניזאציע האט אבער אן אנדער געבויט פון טעטיגקייט, און זי וועט קיינמאהל ניט קענען שאפען קיין צו גרויסע פאנדען צו באזארגען די פאמיליעס פון די וואלונטירען.

דאס האבען פארשטאנען די היגע „בני ציון", און דארום האבען זיי באשלאסען צו שאפען נאך א פאנד, א פאנד וואס זאל ספעציעל געהן נאר אויף צו פארזארגען די פאמיליעס, וועלכע זענען אבהענגיג פון די לעגיא־נערען, א פאנד עהנליך צום אלגעמיינעם „פאטריאטיק פאנד".

דער פאנד איז א ווייטשענסווערטער אבער ער טאר ניט בלייבען די זאך פון די „בני ציון" אליין. ער דארף ווערען אן אלגעמיינער פאנד, אין קודם כל מוזען צו דיעזען פאנד צישטעהן אלע ציוניסטישע ארגאניזאציעס, און אויך אלע אנדערע אידישע פאראיינען, וואס ווילען העלפען אין דער זאך.

די פליכט פון דעם היגען ציון קאנסיל, די פאראייניגטע קערפער־שאפט פון די היגע באזונדערע ציוניסטישע ארגאניזאציעס איז דארום די זאך אויפצונעהמען, און העלפען עס פארווירקליכען.

די „בני ציון" האבען עס אנגעפאנגען, און יעצט דארף עס דער ציון קאנסיל ערפאלגרייך פארענדיגען.

אט דאס זענען אונזערע אידישע פארשטעהער

טאטעס, וואס שמד'ען זייערע איינענע קינדער

(ספעציעל פאר'ן „אידישען זשורנאל")

פון ש. פאן

קאפענהאגען — איבעראל זענען זיי דא, די דאזיגע פינסטערע געשטאלטען, די נישט־אידען און נישט־מענשען און ברענגען אנ׳אומ׳כבוד סיי דעם אלגעמיינ מענשען סיי דעם אידישען לעבען. דאס זענען מענשען, וואס ביי זיי איז שוין אויסגעפוילט דער געפיהל. וואס ברענגט דעם מענשען צום דייט ווערען, אדער סתם האבען שאנדע ביים אכטען שלעכטע מעשים. דאס זענען (אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען) די פערדראבענע פרוכט פונ׳ם אידישען גלות־בוים... און אלס אזעלכע איז שוין מסולא קלאהר צו פלער־שטעהען, דאס זיי זענען א שרעקליך שער־ליכער עלעמענט, וואס כאטש זייער איינ־פלוס נעהט נישט זעהר ווייט, איז ער אבער א שרעקליך שעדליכער.

מעהר ווי איבעראל זעהן אט די דאזיגע ברואים אויסגעוואקסען געווארען אינ׳ם דענגארירטע רעשטים פון דעם אלטען רוסלאנד און נאך מעהר אין דעם א י צ ט שרעקליכען ישוב פון פולען.

נאר שולדיג זענען אפט מאל, מיר אידען, אליין, מיר זענען שולדיג דערין, וואס מיר לאזען זיך אליין צו שאנדע אז אין דער אידישער נאם זאל שטעהען אין דער שפיץ א מענש, וואס רופט זיך „אידישער פארשטעהער", און וואס איז בערייט יעדע מינוט פאר א מאס לינען אונז צו פערקויפען... און דאך האבען מיר נישט דעם מוט אויפצוטרעטען מיט ענטשלאסענהייט און אנזען, אז אזעלכעס איז א שענדליכע זאך, אועלכעס טאר ביי אונז אידען נישט געשעהען און דאך... מיר בלייבען ביים פראטעסטירען — אין דער היים, אין דרויסען — דא שווייגען מיר, דאס הערבט זיך אז אונזער דאלע פון מ׳ת יפית . . .

לאמיר צוטרעטען צו פאקטען: שוין נישט פון היינט איז דער וועלט באר־קאנט, דאס אין דער שפיצע פונ׳ם פון־ליישען אידענטום, שטעהען עטליכע שרעק־ליך רענגארירטע „א י ד ע ן" איך שטרייך אונטער אידען אין־גענזענע פיסלאר, ווייל ס׳איז דאך באר קיינעם היין סוד נישט. דאס די דאזיגע קליקע האט שוין פון לאנג קיין שיכות צום אידענטום א חוץ דעם, וואס מיר אליין ערלויבען זיי זיך צו רופען די „פארשטעהער פונ׳ם פוילי־שען אידענטום". און, דאס וואס זיי אליין שרייען, אז זיי זענען „פאלאשען פון משה׳ס גלויבען".

אמת, דאס פוילישע אידענטום איז לעצטענס געזומען צו דעם פעסטען באר־וואיסטזיין, אז אין זייער נאטען רעדען מענשען, וואס האבען בשום אופן נישט קיין רעכט עס צו טהון דאס זיי זענען באהערשט פון א קליינער קליקע פער־רעטער, וועלכע האבען זיך פשוט ערא־בערט די מאכט און פיהרען ארום אלעמען ביי דער נאז, אבער נעכאפט האט משו זיך איבעראל צו שפען, ביי די פאר־שטעהענדע אידישע געמיינדע־וואהלען אין פוילען ווילען די אידען דורכפיהרען דאס, צו וואס זיי האבען שטענדיג גע־שטרעבט: צו שאפען א ריין אידיש־דעמאקראטישע קהלה, ווו עס איז לעצ־טענס געווען אין דאס ביי די איצ־אבער אין פוילען איז דאס ביי די איצ־טיגע אומשטענדען אונמעגליך אויסצו־פיהרען. פוילען איז איצט באהערשט פון דער דייטשער מיליטערישער חברייה, וועל־כע שלעפט שטענדיג מיט זיך מיט (דארט ווי מען דארף, פארשטעהט זיך) א נאנ־צען שטאב פון דייטשע יאהודים און „דאבינער׳ס", וואס פאסען זיך זעהר גוט סיי פאר זייערע „אויבער־בעפעהלס־האבער" סיי פאר די אזוי גערופענע „אי־דישע פארשטעהער" אין פוילען. און ווען אס די צוויי עלעמענטען האבען זיך איצט צונויפגעטראפען, איז עס א זאך דער אונמעגליכקייט דורכצופיהרען אין פוילען די רעפארם פון א ריין־אידישער קהלה, וואס זאל זיין געבויט אויף דע־מאקראטישע יסודות. אין כל זמן אט דער אידישער הויהער וועט נישט באזייטיגט ווערען, אזוי לאנג וועלען מיר אידען טראגען אויף זיך די חרפה, וואס די אונ־פערטזוואַרטליכע מענשען בעגעהען טעג ליך.

מיט דער גרעסטער ערשטוינונג לע־זען מיר אין דער אידישער פרעסע פון פוי־לען, דאס דעם „לעצטען „וויעלקי־טשוואַרטעק" (גרויסער דאנערשטאג) האט דער דאקטאר אידישער כלי־קהוער מיינדע אין פוילען ה׳ נ א ט א נ ז א ה ן אונטערגעפיהרט אלע זיינע 5 קינדער און זיי — א ב ג ש מ ד ט !

אט די דאזיגע מתנה האט אונז אייב־נער פון די „פארשטעהער פונ׳ם פוילי־שען אידענטום" צוגעטראגען לכבוד פסח באוויזענדיג אונז, אז נישט נאר אין ער א וואריומער אין איבערגעבענער פאר־ליאק מיט׳ן מייל, נישט נאר לעבט ער מיט׳ן באוואוסטזיין פון א פאלאק, נאר ער וויל ווייזען זיינע חברים־פאלאקען, וועלכע האבען צו איהם קיינמאל קיין צוטרויען, נישט געהאט, דאס ער וויל האב־בען, אז זיינע קינדער זאלען שוין זיין דיי־נע פאלאקען, מיט עבט פוילישע בלוט, וואס האט אנגענומען דעם קאטוילישען פאקראמענט.

איז עס דען ווירקליך נישט קיין הימעלשריינענדער סקאנדאל, וואס מען האט געטראפן, אז אט אזא מין כעניש, זאל שטעהען ביי היינט צו טאג אין דער שפיצע פונ׳ם פוילישען אידענטום, פער־טיידיגען די „אידישע אינטערעסען" אין וואַרשאווער שטאדטראט, וואו ער האט זיך אריינגעדרעהט מיט אויסגענארטע שטימען פון אידישע וועהלער.

איז עס דען נישט א הימעל־שרייענ־דער סקאנדאל, דאס נאר ביי היינט צו טאג זאל דער זעלבער נאטאנזאהן זיין דער הויפט־פיהרער פונ׳ם קאמיטעט וואס צוטהיילט די אמעריקאנער געלדער פאר די מלחמה נויטליידענדע אידען אין פוי־לען.

נאך טראגט מען זיך אין די אידישע הויפס־קאמיטעט פון אויסלאנד ארום מיט די בעשטעטיגונגס־בריעף, וואס זיי־נען אונטערגעשריבען פון דעם זעלבענען נאטאנזאהן, אז וועז מען קומט צו די קאמיטעט פרעגען א דין וחשבון וועגען די צוטיילטע געלדער אין פוילען, נעהמען זיי ארויס מיט גרויסען שטאלץ דעם פון נאר נאטאנזאהנ׳ען אליין אויפגעהענדיג אונטער טיגע אומשטענדען אונמעגליך אויסצו־פיהרען. פוילען איז איצט באהערשט פון דער דייטשער מיליטערישער חברייה, וועל־כע שלעפט שטענדיג מיט זיך מיט (דארט ווי מען דארף, פארשטעהט זיך) א נאנ־צען שטאב פון דייטשע יאהודים און „דאבינער׳ס", וואס פאסען זיך זעהר גוט סיי פאר זייערע „אויבער־בעפעהלס־האבער" סיי פאר די אזוי גערופענע „אי־דישע פארשטעהער" אין פוילען. און ווען אס די צוויי עלעמענטען האבען זיך איצט צונויפגעטראפען, איז עס א זאך דער אונמעגליכקייט דורכצופיהרען אין פוילען די רעפארם פון א ריין־אידישער קהלה, וואס זאל זיין געבויט אויף דע־מאקראטישע יסודות. איז כל זמן אט דער אידישער הויהער וועט נישט באזייטיגט ווערען, אזוי לאנג וועלען מיר אידען טראגען אויף זיך די חרפה, וואס די אונ־פערטזוואַרטליכע מענשען בעגעהען טעג ליך.

מיט דער גרעסטער ערשטוינונג לע־זען מיר אין דער אידישער פרעסע פון פוי־לען, דאס דעם „לעצטען „וויעלקי־טשוואַרטעק" (גרויסער דאנערשטאג) האט דער דאקטאר אידישער כלי־קהוער מיינדע אין פוילען ה׳ נ א ט א נ ז א ה ן אונטערגעפיהרט אלע זיינע 5 קינדער און זיי — א ב ג ש מ ד ט !

אט די דאזיגע מתנה האט אונז אייב־נער פון די „פארשטעהער פונ׳ם פוילי־שען אידענטום" צוגעטראגען לכבוד פסח באוויזענדיג אונז, אז נישט נאר אין ער א וואריומער אין איבערגעבענער פאר־ליאק מיט׳ן מייל, נישט נאר לעבט ער מיט׳ן באוואוסטזיין פון א פאלאק, נאר ער וויל ווייזען זיינע חברים־פאלאקען, וועלכע האבען צו איהם קיינמאל קיין צוטרויען, נישט געהאט, דאס ער וויל האב־בען, אז זיינע קינדער זאלען שוין זיין דיי־נע פאלאקען, מיט עבט פוילישע בלוט, וואס האט אנגענומען דעם קאטוילישען פאקראמענט.

איז עס דען ווירקליך נישט קיין הימעל־שריינענדער סקאנדאל, וואס מען האט געטראפן, אז אט אזא מין כעניש, זאל שטעהען ביי היינט צו טאג אין דער שפיצע פונ׳ם פוילישען אידענטום, פער־טיידיגען די „אידישע אינטערעסען" אין וואַרשאווער שטאדטראט, וואו ער האט זיך אריינגעדרעהט מיט אויסגענארטע שטימען פון אידישע וועהלער.

איז עס דען נישט א הימעל־שרייענ־דער סקאנדאל, דאס נאר ביי היינט צו טאג זאל דער זעלבער נאטאנזאהן זיין דער הויפט־פיהרער פונ׳ם קאמיטעט וואס צוטהיילט די אמעריקאנער געלדער פאר די מלחמה נויטליידענדע אידען אין פוי־לען.

נאך טראגט מען זיך אין די אידישע הויפס־קאמיטעט פון אויסלאנד ארום מיט די בעשטעטיגונגס־בריעף, וואס זיי־נען אונטערגעשריבען פון דעם זעלבענען נאטאנזאהן, אז וועז מען קומט צו די קאמיטעט פרעגען א דין וחשבון וועגען די צוטיילטע געלדער אין פוילען, נעהמען זיי ארויס מיט גרויסען שטאלץ דעם פון נאר נאטאנזאהנ׳ען אליין, זיי זאלען אנפאנגען צו שרייבען זייער איינענע היסטאריע, ווייל דאס פארנאסענע אידישע בלוט אין רוס־לאנד, פוילען, עסטרייך, דייטשלאנד, פראנקרייך און ענגלאנד איז צו זיי ניט צוגעשריבען געווארען. ביי דער דאזיגער צייט האבען זיך אויף דער ארענא באוויזען די ערשטע אידישע פיא־נערען. העלדישע אידישע יונגע לייט וועלכע זיינען געקומען אפערען זייער בלוט פאר דער אידישער וועדער אויפ־לעבונג, פארן אידישען געבורט און פאר דער אידישער גייער בלאט געשיכטע.

אידישע יונגע לייט אין זייער רעב־טער בליהונג וועלכע זיינען געווען גליק־ליך גענוג ניט ארייגעשלעפט צו ווערען אלס קרבנות אין דער יעצטיגער מלחמה וויל זיי זיינען אדער געווען בירגער פון רוסלאנד און פוילען אויף וועלכע די היגע רעגיערונג האט קיין שליטה ניט גע־האט, אדער היגע בירגער כינדיעהריגע האבען קיט שמחה פארגעלייגט זייערע לעבענס דאן ווען עס איז געווארען א פאלקס נויטווענדיגקייט.

זיי האבען זיך אוועקגעשטעלט אלס אוואנגארד פאר׳ן אידישען פאלק און נעהמען דעמאנסטרירען פאר דער וועלט דעם אידענס פאלאנג פאר זיין אלטער היים, די וועלכע איז זיינע און איז פון איהם אוועקגעריסען, און דערפאר בלויז דערפאר זיינען זייערע ביאגראפיעס וויכ־טיג און אינטערעסאנט.

עס איז פארשטענדליך אז כמעט יע־דער איינער וועלכער שליסט זיך אן אלס סאלדאט אין אן ארמיי ווייסט אז עס ווייסט אז קיין געהט אן עס אלעקסטיכא פראגט האט ער צום פאלעסטינא ווייסט אז עס איז א פראגע פון העמפען מיט׳ן טויט יעדע מינוט, נאך מעהר ווייסט עס א אידישער לעגיאנער, ער ווייסט אז קיין געהט ער צום פאלעסטינא פראגט האט ער גארנישט צו ערוואַרטען פון די ווילדע טערקען חוץ א גרויזאמען טויט ווען ער פאלט אריין צו זיי אין די הענד, ווייל אויב די טערקען העמפען פארצווייפעלט געגען די ענגלענדער, צו זעלענדער, אראבער און אינדיער קעמ־פען זיי צוויי מאהל אזוי פיעל פארצווייי־פעלט און מיט א גרעסערען האס געגען די אידען אין א לעגיאנער קען קיין החמנות ניט ערוואַרטען פון די ווילדע טערקען, און אונטער דער דאזיגער ליכט באוווסט־זיניג פאר זיי אליין האט איך מיט יעדען איינעם פון זיי געהאט א געשפרעך איין נאכט פאר דעם, איידער זיי זיינען אב־געפאהרען נאך ווינדזאר.

פיעלע פון זייערע ביאגראפיעס זיי־נען אן אן פארוויך נאכן אינטערעסאנט וועלכע זיינען ווערטה פארשריבען צו אויעלכע זיהן שטאלצידען און אז דאס אידישע פאלק זיעט ניט אונטערגעהן כל זמן עס געפינען זיך אין די רייהען פון פאלק אזעלכע העלדען ווי אונזערע לענ־אינערען, פיליייכט ניט גרויסע העלדען הערפעליך אבער זייער גייסט איז א וואונדערבארער מיט אזא גייסט קען מען פיעל ווייטער גרייכען איידער מיט גבורה.

די ערשטע ביאגראפיע וועט זיין פון לעגיאנער מתתיהו קרעמער וועלכער האט דעם אידען דורכגעפיהרט כמעט אונ באריהרט דורך א צוויי טויזענד יאהרי־גען גלות.

זאגאר די ענטפערס אויף דער פראַ־גע פון די יונגע לייט וועלכע דיינען ניט געבווירען געווארען אין רוסלאנד אדער פוילען, נאר דא אין אמעריקא און קענע־דע ביי וועלכע דער אידישער גייסט איז דייד ניט געגלויבט.

עס איז אמת מיידעל־דא נאר דערפאר וואס ער וועט זאגען ווען איך בין אין אמעריקא אין אנדערע פון אלע אנדערע אויגען אויפגעלאדען צו א דינער פון אייגענע פאראיינען. דער גלויבען וואס די ענגלענדער און פראנצויזען האב־בען געהאט אין אונז זינט מיר זיינען אריין אין קריעג אין דער גרעסטער קאמ־פלימענט פאר אונז. זיי האבען גע־גלויבט אלע מעשות וואס זיינען דער־צעהלט געווארען אפריל וועגען דעם וואס אמעריקא וועט אייסטהאן אין עטליכע מאנאט, און דערפאר טאקי ווייל די עלייס האבען ערוואטעט פון אונז די גרעסטע זאכען אין דער קירצעסטער צייט, האט זיך בעמערקט צווישען זיי שפעטער א פארוואונדערונג פארוואס מיר האבען ניט אויפגעטהאן מעהר אין דעם ערשטען יאהר.

קאלאנעל טשוירטשיל איז אבער גע־ווען איינער פון די ווענינע ענגלענדער וואס האבען ריכטיג אבגעשאצט די לאנג שפעטער א פארוואונדערונג פון דעם מאג אן וואס אמעריקא איז גע־וואָרען דער שותף פון די עלייס אין דעם קריעג. ער האט שנעל בעגריפען אז די אדמיראל פון די עלייס האבען ניט קיין קיין אויסזען אבערעוויכט אויבער די דייטשע ארמיי אין אז דער „דעלאס" אויף דעם וועסטליכען פראנט וועט דער־פאר מוזען גדדוירען ביז אמעריקאס קראפט וועט זיך לאזען פיהלען.

ראבערט סמאל פון „פאבליק לעדו־שער" דערצעהלט אין דיעזער פערבינדונג אן אינטערעסאנטען פאקט.

איך בין געווען — דערצעהלט ער — איינער פון די קריעגס קאראספאנדענטען ביים ענגלישען פראנט, אין דעם ווינטער פון דעם פערגאנגענעם יאהר, וועלכע זיי־נען געווען איינגעלאדען צו א דינער פון ענגלישע אפיציערען. קאלאנעל טשוירט־טשיל איז דארט אויך געווען און מיר איז אויסגעקומען צו זיצען גראדע געגען איהם אין צו הערען וואס ער וועט זאגען וועגען קריעג. ער האט דערצעהלט — צווי־ערשט עטליכע וואכען וועגען די אויס־טהוונגען פון דעם ענגלישען פלאט אין אנפאנג קריעג, ווען ער איז געווען דער־ערשטער לארד פון דער אדמיראלטעט.

דאן איז ער איבערגעגאנגען צו א ריס־מיסיע וועגען דער לאגע אויף דיי שלאכט פעלדער און האט באמערקט: מיינע הערען, עס איז נאריש פאר אונז צו האב־פען, אז מיר קענען געווינען דעם קריעג אהן אמעריקא. די ענגלישע און פראנ־צויזישע ארמייען זיינען ניט גענוג צאהל־רייך אום צוצישטעמערען די דייטשען. אמת טאקי אז זיי קענען אונז ניט בעזיג־גען, אבער עס איז אויך אמת אז מיר קע־נען זיי ניט געבען דעם טויט ניט פלאפ אהן די הילף פון אן אמעריקאנער ארמיי.

דיעזע פראפעצייהונג איז געבאכט געווארען נאך אין דער צייט וואס די רי־גער פון דייטשע ארמיי זיינען נאך געשטאנ־דען אין דער קריעג וועט זיין געענ־דיגט אין אן אייגענע אמעריקאנער ארמיי. מיידזשאר סעמויעל האזענטאן, איי־נער פון די מיטארבייטער ביי קריעגס סעק־רעטערי בייקער, האט דאס גאנצע מא־טעריאל אויפגענומען און וויל זיך בעמיי־הען צו בעקומען די צישטימונג אז וועגען דיעזע אלע פלאנעס זאל געמאכט ווערען א גרינדליכע אונטערזוכונג.

נונג פון געוויסע מיליטערישע עקספער־טען געוואלט פערטרייבען די דייטשען צוריק צו זייערע גרענעצען.

און אזוי ווי טשוירטשיל האט דאן געזעהען אז אן אמעריקאנער ארמיי איז אונבאדינגט נויטיג פאר די טשטעטערונג פון די דייטשען, אזוי זעהט ער עס היינט אויף. וואשינגטאן האט ניט געקאנט ביי זיך פועל׳ן צוצולאזען דעם געדאנקען אז די עלייס וועלען ניט מאכען היינטיגען זומער זייער קאנטער אפענסייוו. קאלאנ־געל טשוירטשילס סטייטמענט אז די עלייס מוזען פארליוירען מאכען עקאנאמיע מיט זייערע רעזערוועז דארפען אבער אר־בערייטען יעדען.

מען דארף אויך האבען אין זינען אז ניט קוקענדיג אויף די בעריכטען וואס זייכען געווען געדרוקט וועגען דעם אז די עלייס האבען געפאלגעוועט צו מאכען גלייך אן אנטער אפענסייוו געגען דייטש האבען זיי זאגאר ניט געטראכט וועגען דעם. זיי האבען אורטהיילעדיג פון זיי ערע ערפאהרונגען פון לעצטען יאהר גע־פיהלט אז עס א ז בעסער צו וואַרטען און זעהען וואס אמעריקא קען אויפטהאן אין דעם פראט פון שיקען אן ארמיי.

און איצט ניט קוקענדיג אויף דעם וואס אמעריקא האט שוין איבער א האלב מיליאן מאן אין פראנקרייך און ניט קו־קענדיג אויף דעם וואס מען האלט אין שיקען אהין נאך מעהר מיליטער עהנט עס אויסאוועהן מעהר אין דעם ערשטען יאהר.

קאלאנעל טשוירטשיל איז אבער גע־ווען איינער פון די ווענינע ענגלענדער וואס האבען ריכטיג אבגעשאצט די לאנג שפעטער א פארוואונדערונג פון דעם מאג אן וואס אמעריקא איז גע־וואָרען דער שותף פון די עלייס אין דעם קריעג. ער האט שנעל בעגריפען אז די אדמיראל פון די עלייס האבען ניט קיין אויסזען אבערעוויכט אויבער די דייטשע ארמיי אין אז דער „דעלאס" אויף דעם וועסטליכען פראנט וועט דער־פאר מוזען גדדוירען ביז אמעריקאס קראפט וועט זיך לאזען פיהלען.

ראבערט סמאל פון „פאבליק לעדו־שער" דערצעהלט אין דיעזער פערבינדונג אן אינטערעסאנטען פאקט.

איך בין געווען — דערצעהלט ער — איינער פון די קריעגס קאראספאנדענטען ביים ענגלישען פראנט, אין דעם ווינטער פון דעם פערגאנגענעם יאהר, וועלכע זיי־נען געווען איינגעלאדען צו א דינער פון ענגלישע אפיציערען. קאלאנעל טשוירט־טשיל איז דארט אויך געווען און מיר איז אויסגעקומען צו זיצען גראדע געגען איהם אין צו הערען וואס ער וועט זאגען וועגען קריעג. ער האט דערצעהלט — צווי־ערשט עטליכע וואכען וועגען די אויס־טהוונגען פון דעם ענגלישען פלאט אין אנפאנג קריעג, ווען ער איז געווען דער־ערשטער לארד פון דער אדמיראלטעט.

דאן איז ער איבערגעגאנגען צו א ריס־מיסיע וועגען דער לאגע אויף די שלאכט פעלדער און האט באמערקט: מיינע הערען, עס איז נאריש פאר אונז צו האב־פען, אז מיר קענען געווינען דעם קריעג אהן אמעריקא. די ענגלישע און פראנ־צויזישע ארמייען זיינען ניט גענוג צאהל־רייך אום צוצישטעמערען די דייטשען. אמת טאקי אז זיי קענען אונז בעזיג־גען, אבער עס איז אויך אמת אז מיר קע־נען זיי ניט געבען דעם טויט ניט פלאפ אהן די הילף פון אן אמעריקאנער ארמיי.

דיעזע פראפעצייהונג איז געבאכט געווארען נאך אין דער צייט וואס די רי־גער פון דייטשע ארמיי זיינען נאך געשטאנ־דען אין דער קריעג וועט זיין געענ־דיגט.

דאס איז די מיינונג און די האפנונג פון איין וויכטיגען עלעמענט אין וואשינג־טאן. עס זיינען אבער פאראן אנדערע וואס דענקען אז דער קריעג וועט נאך דאפערען אנדערע יאהר.״

אידישע סאלדאטען צייכענען זיך אויס.

וואשינגטאן.

פרייוואט הענרי ל. קאלמאן, א וואר־שינגטאנער יונגערמאן וועלכער איז גע־שיקט געווארען קיין פראנקרייך איז לויט זיין איינענע מיטייילונג צו זיינע עלטער־ערשט עטליכע וואכען וועגען די אויס־טהוונגען פון דעם ענגלישען פלאט אין אנפאנג קריעג, ווען ער איז געווען דער־ערשטער לארד פון דער אדמיראלטעט.

דאן איז ער איבערגעגאנגען צו א ריס־מיסיע וועגען דער לאגע אויף די שלאכט פעלדער און האט באמערקט: מיינע הערען, עס איז נאריש פאר אונז צו האב־פען, אז מיר קענען געווינען דעם קריעג אהן אמעריקא. די ענגלישע און פראנ־צויזישע ארמייען זיינען ניט גענוג צאהל־רייך אום צוצישטעמערען די דייטשען. אמת טאקי אז זיי קענען אונז בעזיג־גען, אבער עס איז אויך אמת אז מיר קע־נען זיי ניט געבען דעם טויט פלאפ אהן די הילף פון אן אמעריקאנער ארמיי.

„וואס האט אייך געטריבען, גע־צוואונגען אדער באוועגען זיך אנצושלי־סען אינ׳ם אידישען לעגיאן?"

די ענטפערס וואס יעדער איינער פון זיי האט געענטפערט צו דער דאזיגער פראגע צייהט זיך ווי א גאלדענער שנור דורך יעדער איינער פון זייערע ביאגראַ־פיעס, און די ענטפערס אויף די דאזיגע פראגע זיינען מיליטערישע עקספער־טען געוואלט פערטרייבען די דייטשען צוריק צו זייערע גרענעצען.

און אזוי ווי טשוירטשיל האט דאן געזעהען אז אן אמעריקאנער ארמיי איז אונבאדינגט נויטיג פאר די טשטעטערונג פון די דייטשען, אזוי זעהט ער עס היינט אויף. וואשינגטאן האט ניט געקאנט ביי זיך פועל׳ן צוצולאזען דעם געדאנקען אז די עלייס וועלען ניט מאכען היינטיגען זומער זייער קאנטער אפענסייוו. קאלאנ־געל טשוירטשילס סטייטמענט אז די עלייס מוזען פארליוירען מאכען עקאנאמיע מיט זייערע רעזערוועז דארפען אבער אר־בערייטען יעדען.

מען דארף אויך האבען אין זינען אז ניט קוקענדיג אויף די בעריכטען וואס זייכען געווען געדרוקט וועגען דעם אז די עלייס האבען געפאלגעוועט צו מאכען גלייך אן אנטער אפענסייוו געגען דייטש האבען זיי זאגאר ניט געטראכט וועגען דעם. זיי האבען אורטהיילעדיג פון זיי ערע ערפאהרונגען פון לעצטען יאהר גע־פיהלט אז עס א ז בעסער צו וואַרטען און זעהען וואס אמעריקא קען אויפטהאן אין דעם פראט פון שיקען אן ארמיי.

און איצט ניט קוקענדיג אויף דעם וואס אמעריקא האט שוין איבער א האלב מיליאן מאן אין פראנקרייך און ניט קו־קענדיג אויף דעם וואס מען האלט אין שיקען אהין נאך מעהר מיליטער עהנט עס אויסאוועהן מעהר אין דעם ערשטען יאהר.

קאלאנעל טשוירטשיל איז אבער גע־ווען איינער פון די ווענינע ענגלענדער וואס האבען ריכטיג אבגעשאצט די לאנג שפעטער א פארוואונדערונג פון דעם מאג אן וואס אמעריקא איז גע־וואָרען דער שותף פון די עלייס אין דעם קריעג. ער האט שנעל בעגריפען אז די אדמיראל פון די עלייס האבען ניט קיין אויסזען אבערעוויכט אויבער די דייטשע ארמיי אין אז דער „דעלאס" אויף דעם וועסטליכען פראנט וועט דער־פאר מוזען גדדוירען ביז אמעריקאס קראפט וועט זיך לאזען פיהלען.

ראבערט סמאל פון „פאבליק לעדו־שער" דערצעהלט אין דיעזער פערבינדונג אן אינטערעסאנטען פאקט.

איך בין געווען — דערצעהלט ער — איינער פון די קריעגס קאראספאנדענטען ביים ענגלישען פראנט, אין דעם ווינטער פון דעם פערגאנגענעם יאהר, וועלכע זיי־נען געווען איינגעלאדען צו א דינער פון ענגלישע אפיציערען. קאלאנעל טשוירט־טשיל איז דארט אויך געווען און מיר איז אויסגעקומען צו זיצען גראדע געגען איהם אין צו הערען וואס ער וועט זאגען וועגען קריעג. ער האט דערצעהלט — צווי־ערשט עטליכע וואכען וועגען די אויס־טהוונגען פון דעם ענגלישען פלאט אין אנפאנג קריעג, ווען ער איז געווען דער־ערשטער לארד פון דער אדמיראלטעט.

דאן איז ער איבערגעגאנגען צו א ריס־מיסיע וועגען דער לאגע אויף די שלאכט פעלדער און האט באמערקט: מיינע הערען, עס איז נאריש פאר אונז צו האב־פען, אז מיר קענען געווינען דעם קריעג אהן אמעריקא. די ענגלישע און פראנ־צויזישע ארמייען זיינען ניט גענוג צאהל־רייך אום צוצישטעמערען די דייטשען. אמת טאקי אז זיי קענען אונז בעזיג־גען, אבער עס איז אויך אמת אז מיר קע־נען זיי ניט געבען דעם טויט פלאפ אהן די הילף פון אן אמעריקאנער ארמיי.

דיעזע פראפעצייהונג איז געבאכט געווארען נאך אין דער צייט וואס די רי־גער פון דייטשע ארמיי זיינען נאך געשטאנ־דען אין דער קריעג וועט זיין געענ־דיגט.

דאס איז די מיינונג און די האפנונג פון איין וויכטיגען עלעמענט אין וואשינג־טאן. עס זיינען אבער פאראן אנדערע וואס דענקען אז דער קריעג וועט נאך דאפערען אנדערע יאהר.״

ווי לאנג וועט דער קריעג דויערען?

קאלאנעל טשוירטשיל, ענגלישער מיניסטער פון אמוניציאן דענקט אז דעם לעצטען ענטשיידענדען קלאפ וועלען די דייטשען קריגען ערשט אין 1920 און אלץ אס דיעלייס דארפען איצט מהאן איז איינ־האלטען ביז אמעריקא וועט האבען אין פראנקרייך א רעזיזיג ארמיי

ווי לאנג קען נאך דער קריעג גע־דויערען? אדער, מיט אנדערע ווערטער ווי לאנג וועט נאך דער קריעג אנגעהן אום די עלייס זאלען זיין אימשטאנד פאל־שטענדיג צו בעזיגען דעם דייטש מיט אלע זיינע געמיינע שותפים, אן ענטפער אויף דיזער פראגע האט נעכטען געגעבען קאלאנעל טשוירטשיל, דער אמיציאנס מיניסטער פון ענגלאנד. ער דענקט אז דער לעצטער ענטשיידענער קלאפ וועט פאלען ערשט אין יאהר 1920. ער זאגט אז אלץ וואס די עלייס דארפען איצט טהאן איז אויסהאלטען ביז אמע־ריקא וועט קענען אריבערשיקען אין פראנקרייך אן ארמיי. וואס איז גענוג גרויס אום אראבצואוועגען די וואשאר געגען דעם קייזער.

די ענגלענדער און די פראנצויזען וועלען נאך האבען גענוג